

Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ställer sig positivt till Energi-kommissionens mål om 100 procent förnybar energi och 50 procent energi-effektivisering samt övergripande förslag till justerade styrmedel. Tydliga nationella mål och strategier ger stöd för egna mål och arbete i kommuner, landsting och regioner utifrån egna förutsättningar.
- SKL anser att Kommissionens förslag får allvarliga negativa konsekvenser för den relativa konkurrenskraften för kraftvärme och fjärrvärme utan att detta har analyserats närmare. Detta behöver ses över och åtgärdas, särskilt mot bakgrund av parallella förslag om fastighetsskatt på fjärrvärme och utredning om skatt på avfallsförbränning som ytterligare kan försämra konkurrenskraften.
- SKL anser att det bör finnas en närmare koppling mellan volymen nya gröna elcertifikat och ökningen av kapaciteten för elexport, för att undvika överkapacitet och utslagning av förnybar elproduktion. Det är också angeläget att se över styrmedel såsom gröna certifikat och Boverkets byggregler ur ett effektperspektiv.
- SKL bidrar gärna till Energimyndighetens föreslagna utveckling av sektorsstrategier för energieffektivisering för kommuner, landsting och regioner. Erfarenheter finns att hämta från tidigare Energieffektiviseringsstödet. SKL vill lyfta upphandlingens roll för mer klimatsmarta lösningar och efterlyser mer praktiskt stöd för utveckling, teknikupphandlingar och brett genomslag.

Synpunkter

SKL ställer sig positivt till Energikommissionens mål om 100 procent förnybar energi och 50 procent energieffektivisering samt övergripande förslag till justerade styrmedel för vattenkraft, kärnkraft, havsbaserad vindkraft och gröna elcertifikat som ett teknik-neutralt styrmedel för ny förnybar el. Det är av stort värde att förslagen har tagits fram i bred politisk enighet. Tydliga nationella mål och strategier ger stöd för egna mål och arbete i kommuner, landsting och regioner utifrån egna förutsättningar.

Konkurrenskraften för fjärrvärme och kraftvärme påverkas negativt

Energikommissionen har lämnat förslag för att hantera problemet att låga elpriser lett till osäkerheter för investeringar och framtida kraftproduktion. Systemet med gröna elcertifikat har genererat ny produktion av förnybar el samtidigt som det bidragit till att pressa ner elpriserna så de i många fall understiger summan av fasta och rörliga elproduktionskostnader. I längden medför en sådan subventionering utslagning av produktion, vilket SKL menar kan vara både kostsamt och problematiskt om det drabbar annan förnybar energi.

Energikommissionens förslag omfattar sänkta skatter för kärnkraft och vattenkraft, slopade anslutningsavgifter för havsbaserad vindkraft, mer ny förnybar kraftproduktion med stöd av gröna elcertifikat samt ökad energieffektivisering och en totalt sett minskad energianvändning. Även med den förväntade utfasningen av de fyra äldsta kärnreaktorerna bedömer vi att dessa styrmedelsförändringar sammantaget kommer att skapa en mycket tuff konkurrenssituation med prispress och utslagning för övrig kraftproduktion, däribland kraftvärme från bioenergi och avfall. Det gäller framför allt om inte överföringskapacitet och elexport utökas i motsvarande mån.

SKL anser att Energikommissionens förslag får allvarliga negativa konsekvenser för den relativa konkurrenskraften för kraftvärme och fjärrvärme utan att detta har analyserats och hanterats närmare. Därtill finns förslag från annan utredning om fastighetsskatt på fjärrvärme och pågående utredning om skatt på avfallsförbränning och kväveoxidskatt som ytterligare kan försämra konkurrenskraften. Dessutom är Boverkets byggregler utformade så de lättare uppnås med värmepumpar än med fjärrvärme. I den frågan tar dock Energikommissionen ställning för nettoenergi, dvs. att fokus ska ligga på byggnadens energianvändning oavsett energitillförsel. SKL delar Energikommissionens ställningstagande och anser att nettoenergi och byggnadens maximala effektbehov bör få genomslag i Boverkets byggregler för näroverföringsbyggnader.

Stora aktörer inom kraftvärme har till Energikommissionen signalerat att de står inför reinvesteringsbeslut där kraftvärmens är svår att motivera ekonomiskt, vilket väntas leda till nedläggningar och att fjärrvärme produceras utan samtidig produktion av el.

En sådan utveckling verkar dock inte vara Energikommissionens avsikt, då de på flera ställen i sitt betänkande framhåller kraftvärmens och fjärrvärmens nyttor: att elproduktionen sammanfaller med situationer då effektbehovet är som störst, att tillgängligheten vintertid är hög, att produktionen bidrar till systemtjänster såsom spänningshållning och reglerkraft samt energilager i form av värme och effektiv samverkan mellan olika energibärare. En konkurrenskraftig fjärrvärmesektor och minskad eluppvärmning i uppvärmningen lyfts fram som förutsättningar för att klara den förnybara el- och värmeförsörjningen under kalla vintermånader.

Energikommissionen konstaterar också att utbyggnaden av variabel förnybar energi förutsätter ökat fokus på effekt, reglerbarhet och planerbarhet hos andra anläggningar.

SKL anser att konkurrenssituationen för kraftvärme med tillhörande fjärrvärme behöver ses över och åtgärdas. Energikommissionen har noterat att den samhälls-ekonomiska lönsamheten för en ökad andel förnybar elproduktion är helt avhängig av en fortsatt utbyggnad av utlandsförbindelser, för att undvika instängd kraft och mycket låga elpriser. SKL anser att det bör finnas en närmare koppling mellan volymen nya gröna elcertifikat och ökningen av den praktiska kapaciteten för elexport, för att undvika överkapacitet och utslagning av förnybar elproduktion. Det behöver finnas både överföringskapacitet och efterfrågan i mottagarländerna.

SKL anser att det är angeläget att se över styrmedlen ur ett effektperspektiv. Exempelvis bör tilldelningen av gröna elcertifikat beakta inte bara energiproduktionens volym, utan även dess systemtjänster som effekt, reglerbarhet och planerbarhet.

Sektorsstrategier för energieffektivisering

SKL bidrar gärna till Energimyndighetens föreslagna utveckling av sektorsstrategier för energieffektivisering i en strategi för kommuner, landsting och regioner.

Erfarenheter finns bland annat att hämta från tidigare Energieffektiviseringsstödet, där kommuner och landsting effektiviserade energianvändningen i byggnader med cirka 1,5 procent per år 2009-2014 samtidigt som bilparken blev mer energieffektiv och andel förnybar energi ökade i både transporter och byggnader. Arbetet med strategier och rapportering gav möjlighet att synliggöra insatserna av kommuner och landsting som del av det nationella arbetet

SKL vill framhålla upphandling som verktyg för mer klimatsmarta lösningar och efterlyser mer praktiskt stöd för utveckling, teknikupphandlingar och brett genomslag. Exempelvis finns ett stort behov av att uppdatera och utveckla Upphandlingsmyndighetens miljökriterier, vilket i dag är allvarligt eftersatt. Tidigare förslag till nationellt renoveringscentra med informationsinsatser bör genomföras för att fånga upp och sprida kunskap om kostnadseffektiv energieffektivisering i byggnader. Det är också viktigt att kommuner och landsting kan ta del av statligt innovationsstöd för utvecklingsarbete i sina verksamheter.

SKL vill lyfta regionala energikontor och energi- och klimatrådgivning som en del i arbetet. Därtill bör miljötillsynen utvecklas som resurs i energieffektiviseringsarbetet i fastigheter. Allt fler kommuner arbetar med energitillsyn i företag och fastigheter. Energimyndigheten behöver utveckla sitt vägledningsansvar för verksamheten. Dubbelreglering bör dock undvikas. Idag finns sådan vid krav på energikartläggning i stora företag vars energianvändning till större eller mindre del även täcks av energideklarationer för energianvändning i byggnader.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande